

Skatteutfordringer i delingsøkonomien

- Når deling skaper inntekter som ikke beskattes. En casestudie av Uber og Airbnb

av Kristin Lind Thornes og Vibeke Thuve, master i Finansiell økonomi og Økonomisk styring ved Norges Handelshøyskole, våren 2015

Det nye fenomenet "delingsøkonomi" har i løpet av få år blitt en verdensomspennende milliardindustri. Delingsøkonomi omfatter privatpersoner som deler og leier ut underutnyttede ressurser via digitale plattformer utviklet av flernasjonale programvareselskaper. De nye forretningsmodellene skaper store inntekter som tilfaller både delingsselskaper og private aktører, men som også byr på nye skatteutfordringer både på selskaps- og personnivå. Utredningen avdekker at de nye forretningsmodellene i liten grad genererer skatter og avgifter til Norge.

To av selskapene som står i spissen for delingsøkonomien er amerikanske Uber og Airbnb, som formidler henholdsvis bil- og husdelingstjenester. Selskapene har hatt enorm vekst de siste årene og er nå i full fart på vei inn i det norske markedet. Det viser seg imidlertid at verken Uber eller Airbnb betaler selskapskatt til Norge på virksomhetsinntekter fra delingsaktiviteter som utføres her. En av årsakene til dette er at betalinger for norske Uber-reiser og Airbnb-opphold sendes direkte til selskapenes europeiske hovedkontorer i Nederland og Irland. Etttersom kjernen i forretningsvirksomheten er en digital plattform der kommunikasjon, reservasjon og betaling foregår på internett, kreves det i liten grad fysisk tilstedeværelse i landene selskapene opererer i. Dette fører til at kravet om fast driftssted ikke oppfylles og at selskapene dermed unngår skatteplikt til Norge og øvrige land der delingsaktivitetene utføres og kundene befinner seg.

Gjennom kartlegging av de globale selskapsstrukturene får vi videre bekreftet at Uber og Airbnb har organisert seg i tråd med populære skatteminimerende modeller. Det er derfor grunn til å tro at de heller ikke betaler særlig mye selskapskatt på sine globale virksomhetsinntekter. Selskapsstrukturene gjør det mulig å flytte overskudd fra høyskatteland til skatteparadisene Bermuda og Jersey, gjennom bruk av royalties, skatteminimerende internprising og utnyttelse av smutthull i det internasjonale skattesystemet. Det er imidlertid vanskelig å komme med konkrete bevis for at selskapene totalt sett betaler lite skatt.

Vår utredning tilsier at den største utfordringen for Norge er beskatning av de private sjåførene og utleierne. Om lag 80 % av inntektene som genereres fra delingstjenester tilfaller privatpersoner mens selskapene beholder om lag 20 % i tjenestegebyrer.

Gjennom analyse av Uber-sjåfører og Airbnb-verter har vi avdekket at disse trolig i liten grad betaler inntektsskatt på inntekter de opptjener i forbindelse med delingstjenestene. Uber-sjåfører og Airbnb-verter kan potensielt tjene store summer uten at det utløses skatteplikt. En viktig del av forretningsmodellene er at de private aktørene ikke er ansatt i delingsselskapene, men opererer som selvstendige kontraktører. Det betyr at i den grad de private aktørene opparbeider skattepliktig inntekt, vil de selv være ansvarlige for å oppgi inntekten til skattemyndighetene. For øyeblikket har imidlertid norske skattemyndigheter svært liten mulighet til å identifisere og kontrollere inntekter opptjent gjennom Uber og Airbnb. Dette fører trolig til et stort etterlevelsproblem. I tillegg er ikke rapporteringssystemet tilrettelagt for slike inntekter. Den beste løsningen ville vært å innføre tredjepartsrapportering. Vi har imidlertid avdekket at det er svært vanskelig for norske myndigheter å pålegge utenlandske delingsselskaper rapporteringsplikt for norske skatteyteres inntektsforhold. Det tilsier at inntekter opptjent gjennom delingstjenester trolig vil være selvrapporterte også i nær fremtid.

Når det gjelder merverdiavgift finner vi at de private aktørene også i liten grad betaler merverdiavgift. Det er få aktører som anses som avgiftspliktige, og de som er avgiftspliktige har ikke mulighet til å kreve inn merverdiavgift med det betalingssystemet delingsselskapene opererer med i dag. Våre funn tilsier imidlertid at delingsselskapene etterlever avgiftsplikten sin. Det vil si at selskapene innkrever og betaler merverdiavgift til Norge på tjenestegebyrer som selskapene belaster brukere ved hver transaksjon. Det ser dermed ut til at merverdiavgift fra selskapene er den eneste delen av verdiskapningen som gir Norge skatteinntekter. Dette er et relativt beskjedent beløp.

Vi konkluderer med at de nye forretningsmodellene i delingsøkonomien ligger et skritt foran skatteregelverket. Implikasjonen er at det i liten grad genereres skatter og avgifter fra disse nye næringene. Ettersom inntektsstrømmene går på tvers av landegrenser, fører det til økt behov for internasjonalt samarbeid både når det gjelder beskatning av delingsselskaper og de private medaktørene.